

BIBLIOTEKA
SHTETIT

8SH-32

7.13

ALI D.
JASIQI

TREGIME

SHENJË
NË LIS

8SH-32
7/13

ALI D. JASIQI

SHENJË NË LIS

tregime

SHTËPIA BOTUESE «NAIM FRASHËRI»

Redaktor: TATJANA HAXHIMIHALI

Përmbledhja me tregime «Shenjë në lis» e shkrimtarit shqiptar nga Juniku i Gjakovës Ali D. Jasiqi është botuar në Prishtinë në vitin 1974.

Shkrimet trajtojnë një problematikë morale e shoqërore, pasqyrojnë aspekte nga jeta e njerëzve të atyre trevave. Këto tregime janë shkruar me një gjuhë të qartë e të rrjedhshme në formën tradicionale të tregimit realist. Nëpërmjet ngjarjeve, në dukje të zakonshme, gjen fakte e dukuri të veçanta që zgjojnë emocione karakteristike, që pohojnë idenë e dashurisë për njeriun e thjeshtë të popullit. dhe zbulojnë botën e brendshme e synimin fisnik të tij për t'u çliruar nga pranga mentalitetesh e paragjykimesh të vjetra patriarkale.

AI ISHTE NXËNËSI I TIJ

Kur hyri profesori, ky nuk e vërejti fare. Rrinte ulur në bankën e parë të rendit nga dera dhe disi, pa kurrfarë lidhjeje e qëllimi, bënte disa viza në një kënd të gazetës me të cilën kishte mbështjellë fletoren e shënimeve. Rroku lapsin me gishtin e madh dhe atë tregues të dorës së djathtë dhe, pasi nyjen e atij të mesmit e vuri mbi gazetë duke i rënduar, e solli fletoren me dorën tjetër. Një vijë e rrumbullakët dhe e mbyllur dallohej mbi shkronjat e shtypit. E shikoi atë për një kohë. Iu duk se shumë lehtë do të mund të bënte një portret. Të tërhiqte edhe disa vija të tjera dhe portreti do të ishte gati. Ia kishte ënda të vizatonte. Njëherë, bile, i kishte shkuar mendja se kishte gabuar që nuk i ishte kushtuar vizatimit. Ndoshta do të kishte pasur më shumë sukses sesa në lëndën që po studionte. Vizatimi disi e tërhiqte. Shpesh dhe gati kudo hiqte viza, më parë rrethore, mandej të shkurtra dhe disa pika. Këto pastaj i emëronte ashtu si i kishte menduar vetë, koka, sytë, vetullat dhe të gjitha organet e tjera që ndodheshin në kokën e njeriut. Por, për çudi, të thuash se asnjëherë portrete

të këtilla nuk i pëlqenin. Për këtë edhe kishte hequr dorë nga studimi në akademi. Kjo iu kujtua edhe tani. Vendosi që kësaj radhe të punonte më me kujdes, me një vëmendje më të madhe. «Do të punoj ashtu siç veprojnë piktorët». I ishte dukur punë e lehtë ajo e piktorëve, që rrokin furçën dhe fët e fët, me disa lëvizje dore dhe me kujdes, punimi qe gati. Por, edhe kësaj radhe, kur e kreu, iu duk punë naive. Nuk i përngjante fare kokës së njeriut. U hidhëruan. Pjesën e gazetës në të cilën kishin mbetur vijat, që për këtë nuk do të thoshin asgjë tjetër, pos vija pa kurrfarë kuptimi, e shqeu. Ashtu të bërë duq e mbante në dorë. Shoku i bankës e shikoi dhe nuk foli fare. Nuk i pëlqeu një shikim i tillë. Dhe vetëm tani i ra ndër mend se ndodhej në një rreth të ri. Të gjithë ishin më të rinj se ky. Disa prej tyre, bie fjala, ai ulur afër dritares, mund të ishte edhe djali i tij. E ky u thoshte kolegë. Po, u thoshte kolegë, sepse bashkë po mundoheshin në bankat e këtij fakulteti të ri, që u hap për herë të parë në këtë qytet. Këtu çdo gjë është e re. E re ndërbesa e fakultetit, të rinj studentët, të rinj janë edhe profesorët. Ky është më i vjetri ndër të gjithë. Më i vjetër edhe se profesori që po shpjegonte.

Nuk dëshironte të mendonte për këto gjëra. I kishte lënë fëmijët në fshat dhe kishte ardhur të studionte. I ishte mbushur mendja se i duhej të përqendrohej në mësim më shumë se të tjerët, por nuk mundej. Duke vepruar kështu, kishte thënë me vete, do të harroj çdo gjë, pos asaj për çka kam ardhur. Më kot provoi një gjë të tillë edhe kësaj radhe. Pa dëshirën e tij, disi papritur e pakujtuar, i

erdhi një ide e çuditshme. Ide që nuk do ta lejon-
te të përqendrohej dhe ta përtypte mësimin. E ki-
shte njohur dikur këtë profesor. Ndoshta jo si pro-
fesor. U mundua t'i kujtonte të gjithë njerëzit që ki-
shte njohur më parë. Së paku vetëm ata që i ki-
shin lënë mbresa në kujtesë. Si është edhe mendja
e njeriut, mendoj. Ku mund t'i kujtosh të gjithë
njerëzit që i ke njohur brenda dyzet e ca vjetësh?
Kushedi me sa njerëz është njohur dhe ka biseduar
në mal, kur ka qenë me pushkë në krah, e kush
mund t'i numëronte të tjerët nëpër shtëpitë e ndry-
shme të nxënësve. Dhe gati harroi se kishte qenë
edhe mësues fshati. Kishte qenë mësues në ditët e
para pas Çlirimit, atëherë kur ndihej një nevojë e
madhe për mësues. E ky, edhe pse ende nuk e ki-
shte kryer shkollën e mesme, sepse për çështje poli-
tike i pati rënë në sy pushtetit të atëhershëm dhe
e patën përjashtuar në vitin e dytë, u detyrua të pra-
nonte detyrën e mësuesit. Më parë, disa herë, kishte
pranuar dhe kishte kryer me sukses edhe shumë de-
tyra të tjera, që i kishte ngarkuar shoqëria, ndoshta
edhe më të vështira. Pse të mos e pranonte edhe kë-
të! E dinte mirë se më vonë do t'i duhej të kthehej
përsëri në bankat e shkollës, për të vazhduar më-
simet, atëherë kur nuk do ta linte keq shkollën e
fshatit në të cilën do të punonte.

«Mund ta kem pasur shok shkolle!» — kishte
thënë, por nuk kishte mundur t'i besonte as këtij
mendimi që i erdhi disi papritmas. Nuk mund t'i be-
sonte, sepse mbrëmë e kishte shikuar albumin e
fotografive që e mbante me vete dhe nuk i kuj-
tohej ta kishte parë diku fytyrën e atij. I erdhi keq
që nuk i kishte sjellë me vete edhe fotografitë e

nxënësve. T'i kujtonte herë pas here ato fytyra të qeshura të vocërrakëve këmbëzbathur që e donin aq shumë. Kushedi sa herë kishin thënë se mësuesi i tyre ishte njeriu më i mirë në botë. E ky tani nuk mund të njohë asnjërin. Si do t'i njihnte, kur ata tani janë rritur, kanë ndryshuar edhe fizionomi. Kanë ndryshuar çdo gjë. Të gjitha duken ndryshe. Ndryshe duket edhe fshati. Ndryshe duket gëzimi e ndryshe vaji në buzët e tyre. Nuk është më ai vaji që shpesh, kur largohej prej tyre, e shtynte të qante edhe mësuesin. Nuk e dinte as vetë pse qante. Ndoshta, pse atyre u kishte falur çdo gjë, ndoshta...

Ashtu kokulur bënte mbi bankë disa vija me laps dhe i fshinte përsëri. Dikur e ngriti kokën. Dhe padashur shikimi i ndeshi në atë të profesorit. Ai e vërente më shumë se të gjithë të tjerët. Kur e shikoi ky, profesori uli kokën dhe vazhdoi të shpjegonte. Iu duk shikim i keq, nuk i pëlqeu fare. As vetë nuk e dinte pse nuk i pëlqeu ky shikim. Dinte vetëm një gjë: tani ndodhej para një enigme që e mundonte. Zgjdhja e saj do t'i merrte kohë. Pa e zbuluar atë, nuk do të mund të qetësohej. Vendosi ta zbulonte. Do t'i parafytyronte të gjithë njerëzit që kishte njohur. Në mos të gjithë, vetëm ata që kishin lënë gjurmë në kujtesën e tij. E ky i ruante këto gjurmë, i ruante në shpirt. Ishte vështirë t'i shlyente. As nuk ishte përpjekur ndonjëherë t'i shlyente ato. Në mes të atyre vrragave që kishin lënë njerëzit me kujtimet e tyre, ishin edhe ato të këtij djaloshi, që për këtë tanimë nuk ishte profesor. Këtu ishte nyja që lidhte fijet e një lëmshi të madh, shumë të madh për këtë. Cilat ishin gjurmët që kishte lënë ky njeri në kujtesën e tij? Sikur të mundej, do t'i ndante

të gjitha pjesët e trurit për të gjetur vrragët e vullosura, kujtimet e hidhura dhe të gëzueshme. Në këtë mënyrë, ndoshta do të mund t'i dallonte edhe ato të këtij djaloshi dhe kështu do t'i kujtohej çdo gjë. Por kjo ishte e pamundur. Megjithatë, kishte ngulur këmbë ta zgjidhte nyjen për t'i zhvjellë mandej fijet e lëmshit. Për një kohë mbajti vesh, ndoshta mos i kujtohej zëri; ia studioi edhe lëvizjet. Iu duk se çdo gjë ishte e kotë.

Përsëri ia nguli sytë profesorit. Ai, pasi e shikoi disi përmallshëm, u kthye në anën tjetër, e këtij i mbeti shikimi në dërrasë të zezë. U habit se si profesori kishte shënuar aty shumë gjëra e ky nuk i kishte parë fare. Edhe shkrimi i dukej i njohur. E kishte parë diku. Në shkollë, kur kishte qenë mësues, apo atëherë kur kishte qenë edhe vetë nxënës. E ky kishte qenë dy herë, me ndërprerje, nxënës i shkollës së mesme. Ndoshta ndonjë nga ata që shkruante ato letrat e shumta që i pati endur gjatë luftës. Çdo gjë i ishte ngatërruar. Pjesën e gazetës, të cilën kushedi sa herë e kishte bërë duq dhe e kishte shtrirë përsëri, e hapi pa kurrfarë qëllimi. Shikonte portretin, ato vijat që i kishte tërhequr më parë.

— Sa bukur po vizatoka profesori, — e trembi zëri i shokut të bankës. I shikoi mirë ato vija me të cilat profesori konkretizonte mësimin. Edhe vizatimi i dukej i njohur. Shikoi portretin që kishte bërë vetë, mandej përsëri vizatimin, ato vijat që i kishte tërhequr profesori në dërrasë të zezë. I krahasoi. Kishin diçka të përbashkët, diçka të ngjashme. Ndoshta vetëm vijat e lakuara të këtyre dy vizatimeve përngjanin midis tyre. Nuk ishte i sigurt. I krahasoi duke i shikuar herë njërin herë tjetrin dhe

pas pak u bind se kishte të drejtë të mendonte për njëfarë ngjashmërie në mes të këtyre dy vizatimeve.

Kjo ngjashmëri, që mund të vërehej me vështirësi, e ktheu disa vite përpara. Kujtimet e çuan në një rrugicë të fshatit. Aty afër shkollës, një rrugicë e vogël, në të dyja anët e së cilës lëshoheshin fijet e manaferrave, nisej nga mesi i fshatit dhe të shpinte në mes të pyllit. Gjithmonë i kishte pëlqyer shëtitja në natyrë. Veçanërisht atëherë kur tërë pasditen e kalonte në dhomë duke lexuar. Atëherë kur për herë të parë kishte nisur detyrën e re, për të cilën as që kishte menduar se do të ishte e këtillë, kaq e vështirë, në një mes të ri me të cilin nuk kishte mundur akoma të mishërohej. Që nga ditët e para jeta këtu i dukej disi monotone, disi e padurueshme. Vërtet më parë e kishte urryer vetminë, e ja ajo tani po e shoqëronte në këtë fshat. Doli të shëtitte, të shkonte gjer në qendër të fshatit. Atje do të gjente dikë. Do të bisedonte me njerëz, do të shkëmbente mendime. Në qendër të fshatit, aty ku rrinin vazhdimisht të rinjtë, do të gjendej ndonjëri me të cilin të bisedonte një kohë, ta thyente këtë monotoni. Ecte i humbur në mendime, pa vërejtur andej-këndeje. Ndërroi disa hapa, kur një shushurimë që derdhej nga manaferrat ia trazoi mendimet. U ndal dhe u kthye mbrapa. Një vogëlush ishte strukur në mes të ferrave. Sa u gëzua kur e pa, aq edhe i erdhi keq që e shihte ashtu. Copa teshash të vjetra i kishin mbetur në ferra. Vogëlushi strukej dhe qante me një zë të shterrur. U nis në drejtim të tij. Vogëlushi, kur e hetoi, mori vrapin. Një fije ferre iu ngatërrua në këmbë dhe ai u rrëzua. E rroku për krahu dhe e ngriti. U përpoq të bisedonte me